

ПРІОРИТЕТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСТЬ ТА МІСЦЕ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Ю.С. Гудзинська, аспірантка*

Обґрунтовано доцільність формування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств на основі пріоритетів в умовах динамічного ринкового середовища. Розкрито сутність та особливості пріоритетів стратегічного розвитку підприємств та їх системи, а також описано взаємозв'язок пріоритетів учасників економічних відносин різних ієрархічних рівнів.

Пріоритет, система стратегічних пріоритетів підприємства, стратегія розвитку.

В умовах розвитку міжнародної інтеграції відбувається ускладнення економічних відносин та зростання конкурентного тиску в процесі господарювання. Це актуалізує дослідження формування стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств, адекватного складній системі інтересів з приводу організації виробництва та розподілу результатів господарської діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування дієвої системи стратегічного розвитку є об'єктом дослідження широкого кола вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема І. Ансоффа, М. Портера, Р. Фатхутдінова, З. Шершньової, М. Саєнка, В. Андрійчука, Н. Сіренко, О. Ревенка, І. Бузько та інших. Окремі положення щодо стратегічного розвитку суб'єктів господарювання висвітлені в працях О. Таряник, В. Попової, Л. Козака, І. Дмитренка. Однак, з точки зору системної взаємодії, питання стратегічних пріоритетів є недостатньо розкритим. Розвиток соціально-економічних процесів у суспільстві формує складну систему чинників діяльності господарюючих суб'єктів, що визначає необхідність подальшого вивчення та вдосконалення шляхів організації виробничо-господарської діяльності.

Мета дослідження – висвітлення сутності пріоритетів стратегічного розвитку підприємств та обґрунтування доцільності формування стратегії розвитку на основі пріоритетів в умовах ускладнення соціально-економічних зв'язків під час розвитку глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Динамічні зміни ринкового середовища спричиняють ряд загроз для ефективного функціонування вітчизняних сільськогосподарських підприємств, зокрема, загострення конкуренції внаслідок відкритості національної економіки при відсутності налагодженого механізму державного регулювання внутрішнього ринку, зростання

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор О.Ю. Єрмаков.

техніко-технологічних вимог виробництва. Тому виникає об'єктивна потреба у розробці дієвої стратегії адаптації до середовища з високим рівнем невизначеності, забезпечення раціонального реагування на зміни, підвищення конкурентоспроможності організації. Стратегію розвитку доцільно розглядати як систему методів та інструментів досягнення реалізації визначених цільових пріоритетів, обґрунтованих на основі аналізу та узгодження внутрішніх і зовнішніх чинників середовища організації. Пріоритети стратегічного розвитку сприяють уникненню нагромадження та суперечливості цілей підприємства, які представляють собою формалізований вираз інтересів груп учасників господарської діяльності: трудового колективу, інвесторів, споживачів продукції, постачальників. Узгодження цілей на підприємстві відбувається шляхом формування їх ієрархічної підпорядкованості, яка розкриває місію підприємства, в розрізі стратегічного, тактичного та операційного рівня.

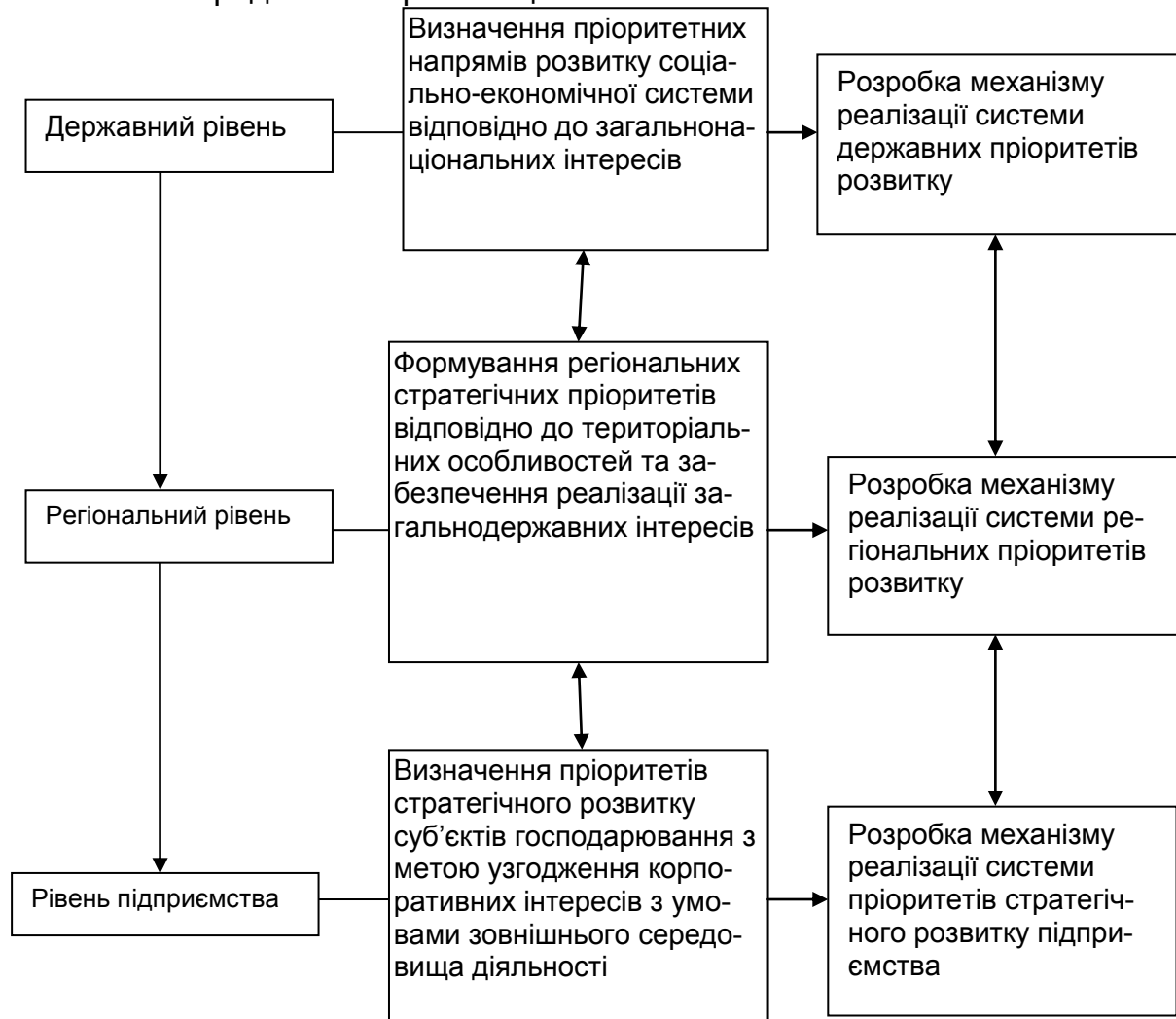
Відповідно до традиційного трактування поняття «пріоритет» означає переважне значення чогось чи когось [2]. Таким чином, під пріоритетами стратегічного розвитку підприємств пропонуємо розуміти систему найбільш вагомих, з точки зору забезпечення ефективного функціонування в конкурентному середовищі протягом довготривалого періоду, положень.

Пріоритети стратегічного розвитку підприємств відіграють роль принципових орієнтирів для подальшої організації господарської діяльності. Водночас, це найвагоміші цілі господарюючих суб'єктів, що відповідають вимогам наукової обґрунтованості, узгодженості, гнучкості і динамічності, та відповідні їм механізми реалізації, тобто, стратегічні портфелі. Система стратегічних пріоритетів суб'єктів господарювання виходить за межі суто цільового її розуміння, оскільки представляє собою механізм взаємодії узгоджених з точки зору збалансування зовнішніх та внутрішніх інтересів діяльності цілей та найефективніших стратегій їх досягнення в розрізі організаційно-функціональної структури підприємства.

Характерною особливістю пріоритетів стратегічного розвитку підприємств є їх динамічність, тобто, здатність організації адаптуватися до мінливих умов середовища діяльності відповідно до її життєвого циклу, типів конкурентної поведінки, стану економічного розвитку підприємства, сформованого потенціалу можливостей, рівня розвитку та доступності зовнішніх чинників як додаткової сили формування можливостей, адекватних обраним стратегіям розвитку конкурентного середовища, стану розвитку ринку попиту, рівня розвитку продовольчого, фінансового, матеріально-ресурсного ринків, рівня насиченості та доступності світового продовольчого ринку, рівня готовності системи менеджменту здійснювати свою господарську діяльність в умовах трансформаційних перетворень та ін.

Пріоритети стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств формуються під впливом ієрархічної залежності в системі організації виробничо-господарської діяльності в межах діючого політично-правового та економічного поля (див. рисунок). Визначальний вплив при цьому мають інтереси держави відповідно до: її обов'язків щодо забезпечення соціально спрямованого сектору економіки, спроможного задовольняти потреби як

внутрішнього ринку, так і стійкі позиції на світовому ринку; формування системи підтримки розвитку підприємництва, захисту конкуренції, гарантування прав приватної власності та справедливого розподілу ресурсів; соціального розвитку сільських територій; регулювання техногенного навантаження сектору сільського господарства та раціонального використання природних ресурсів. В умовах інтегрованого економічного простору також враховуються вимоги міжнародного співробітництва.

Ієрархія формування пріоритетів стратегічного розвитку*

*Джерело: розроблено автором.

Сукупність вищеназваних вимог становить систему державних пріоритетів. Їх реалізація знаходить своє відображення на регіональному рівні у вигляді програм розвитку з урахуванням комплексу унікальних особливостей територій в розрізі природно-кліматичних, соціальних, економічних, науково-технічних, культурних особливостей. Таким чином, формуються умови локального середовища діяльності сільськогосподарських підприємств, відповідність яким визначається обґрунтованістю визначених пріоритетів стратегічного розвитку організацій.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Формування стратегії розвитку підприємства на основі визначення стратегічних пріоритетів відповідає вимогам сучасного етапу розвитку світових соціально-економічних процесів, оскільки сприяє формуванню єдиного механізму функціонування сільськогосподарського сектору економіки на основі узгодження інтересів аграрних виробників із загальнодержавними інтересами з урахуванням соціальних, економічних та екологічних вимог.

Подальші дослідження пов'язані з формуванням системи інтегральних показників оцінки внутрішніх та зовнішніх чинників формування пріоритетів стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Список літератури

1. Томпсон А.А. Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации : учебник для вузов / А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд; пер. с 9-го англ. изд. – М. : ИНФРА-М, 2001. – XX. – 412 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
3. Гудзинський О.Д. Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект) : кол. моногр. / за заг. ред. О.Д. Гудзинського. – К. : Аграр Медіа Груп, 2012. – С. 90–97.
4. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / Г.І. Кіндрацька. – К. : Знання, 2006. – 366 с.
5. Козак Л.В. Місце та роль стратегій позиціювання в системі стратегічних пріоритетів підприємства. Формування ринкової економіки // 3б. наук. праць. – Спец. вип. : у 2 ч. Організаційно-правові форми агропромислових формувань: стан, перспективи та вплив на розвиток сільських територій (Ч. 2). – 2011 р. – С. 107–115.
6. Чеботар С.І. Маркетинг : навч. посіб. / С.І. Чеботар, Я.С. Ларіна, О.П. Луцій. – К. : Наш час, 2007. – 504 с.

Обоснована целесообразность формирования стратегии развития сельскохозяйственных предприятий на основе приоритетов в условиях динамичной рыночной среды. Раскрыта сущность и особенности приоритетов стратегического развития предприятий и их системы, а также описана взаимосвязь приоритетов участников экономических отношений различных иерархических уровней.

Приоритет, система стратегических приоритетов предприятия, стратегия развития.

The article explains the appropriateness of strategic development of agricultural enterprises on the basis of priorities in a dynamic market environment. Discloses the essence and features of the strategic priorities for the development of enterprises and their systems, describes the participants priorities of economic relations of different hierarchical levels.

The priority, the system strategic priorities of enterprise, development strategy.